

ØKOKRIM

2016
ÅRSRAPPORT

Verner viktige verdier

Innholdsfortegnelse

Forord	5
ØKOKRIM i tall 2016	6
Bistand til 20 politidistrikter	9
NTAES etablert	11
Samarbeid ga flere MT-rapporter	13
Gangen i en ØKOKRIM-sak	14
Internasjonal etterforsking i Yara-saken	19
EMD opprettholdt Høyesteretts resultat	21
Skattesvik for 59 millioner	23
Tilbakelevering fra Nederland	23
Skjerpet straff for ulovlig ulvejakt	25
Panama Papers	27
ØKOKRIM og media	29

Tanken bak etableringen av ØKOKRIM var dypest sett å skaffe politi- og påtalemyndigheten en muskel til å etterforske de mest ressurssterke aktørene i samfunnet når de begår straffbare handlinger.

Forord

ØKOKRIM i tall
Bistand og samarbeid
Gangen i en ØKOKRIM-sak
Saker 2016
ØKOKRIM og media

Forord

Mesteparten av ØKOKRIMs ressurser har i 2016, som tidligere år, blitt brukt til å etterforske og aktorere straffesaker om alvorlig økonomisk kriminalitet og miljøkriminalitet, med et høyt antall rettsdager. Det er også brukt vesentlige ressurser på bistand til andre politienheter i inn- og utland, og antall bistandssaker har økt. Balanseringen av tilgjengelige ressurser mellom egne saker og bistand er en årsak til at antall nye sakskomplekser i 2016 er lavt.

Tanken bak etableringen av ØKOKRIM var dypest sett å skaffe politi- og påtalemyndigheten en muskel til å etterforske de mest ressurssterke aktørene i samfunnet når de begår straffbare handlinger. Opplevs det at disse går fri mens de mindre ressurssterke må stå til ansvar, taper hele strafferettspleien legitimitet.

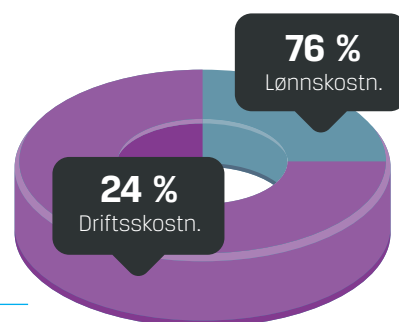
ØKOKRIMs fortrinn er kombinasjonen av tre faktorer: Tverrfaglige etterforskingsteam med nasjonal spiss-

kompetanse hvor saksbehandlingen ledes av personell som presenterer saken for domstolene, ofte Høyesterett i siste instans. Dedikert fokus mot alvorlig økonomisk kriminalitet og miljøkriminalitet, slik at ressursene ikke dras mot andre kriminalitetsområder. Og tilstrekkelig uavhengighet til å kunne håndtere saker som involverer ledere på høyt nivå i samfunnslivet.

ØKOKRIMs medarbeidere er opptatt av å kontinuerlig utvikle ny arbeidsmetodikk, nye løsninger og stadig bedre kvalitet. Dette kan også gi en stor merverdi til de nye øko-fagmiljøene med samme ansvarsområde, som nå etableres i de 12 nye politidistriktene. Kriminalitetsutviklingen på disse områdene – både for lovbrudd som rammer fellesskapet og lovbrudd som rammer næringsliv og private – tilsier at muligheten nå brukes til å gjøre den samlede politiinnsatsen signifikant sterkere.

ØKOKRIM-sjef **Trond Eirik Schea**

ØKOKRIM i tall 2016

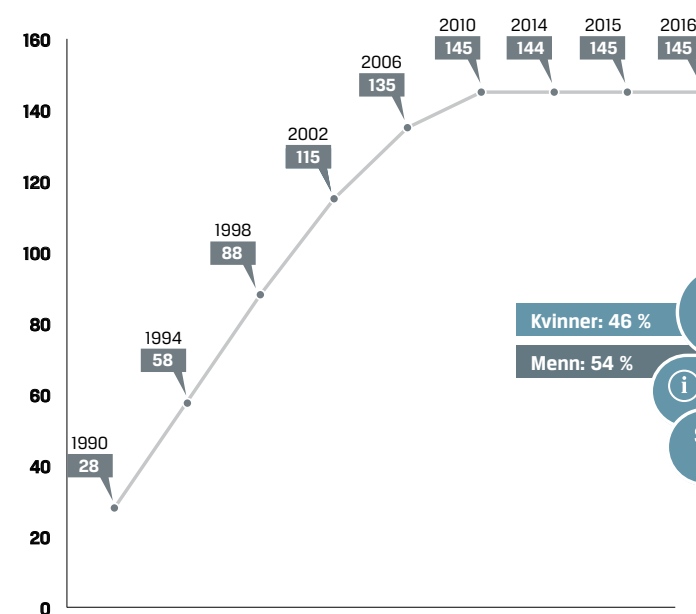
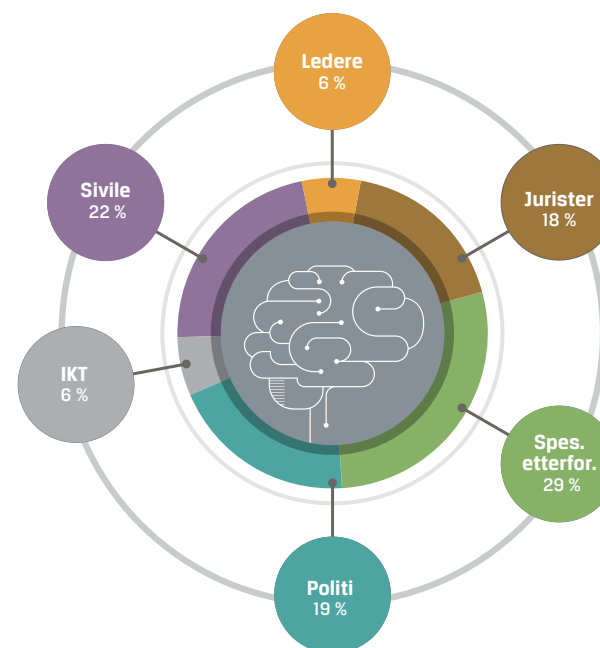
Ressurser	2014	2015	2016	Enhet
Budsjett (hjemlet tildeling per 31. desember)*	151 687'	153 922'	156 963'	Tusen NOK
– Hvorav lønnskostnader utgjør:	112 579'	120 380'	116 301'	Tusen NOK
– Hvorav driftsskostnader utgjør:	38 245'	33 179'	35 979'	Tusen NOK
Årsverk (ansatte per 31. desember)	144	145	145	Antall

* Øremerkede midler er ikke medregnet.

Resultater	2014	2015	2016	Enhet
Sakskompleks under etterforsking	25	27	27	Antall
Nye sakskompleks	25	15	12	Antall
Saksbehandlingstid	248	298	313	Dager
Oppklaring	88	92	95	%
Påtalevedtak (positive)	41	20	29	Antall
Rettsaker (tingrett, lagmannsrett, Høyesterett)	28	30	20	Antall
Rettskraftige avgjørelser	31	35	35	Antall
Domfellelse i rettskraftige avgjørelser	94	85	71	%
Rettskraftige økonomiske reaksjoner	1 575**	84	69	Mill. NOK
Bistandssaker	57	47	64	Antall
Meldinger om mistenkelige transaksjoner	5 795	4 714	8 776	Antall

** Tallet inkluderer idømt erstatning etter gjenåpning og ny rettskraftig dom i Finance Credit-saken.

ØKOKRIMs hoder

Den mest omfattende bistandssaken vi hadde i 2016 gjaldt bedragerier for over 300 millioner euro i flere EU-land.

Forord
ØKOKRIM i tall
[Bistand og samarbeid](#)
Gangen i en ØKOKRIM-sak
Saker 2016
ØKOKRIM og media

Bistand til 20 politidistrikter

I 2016 bisto ØKOKRIM 20 forskjellige politidistrikter i miljø- og økosaker. Det ble gitt bistand i et bredt spekter av økonomiske straffesaker, men også i andre større etterforskinger som gjaldt menneskehandel (prostitusjon) og i en sak som omfatter flere politidistrikter, hvor det er tatt store beslag av ulovlige våpen og ammunisjon.

To statsadvokatembeter og Spesialenheten for politisaker fikk bistand fra ØKOKRIM i fjor. ØKOKRIM og Kripas samarbeidet i en større arbeidslivskriminalitetssak hvor tiltale forventes i løpet av våren 2017, og det ble gitt støtte til Lime-saken som gikk for hovedforhandling storparten av året.

ØKOKRIM mottar også rettsanmodninger fra utlandet, og ga bistand til 18 forskjellige land. Den mest omfattende saken gjelder bedragerier for over 300 millioner euro i flere EU-land.

NTAES ble etablert som ledd
i regjeringens strategi
mot arbeidslivskriminalitet.

NTAES etablert

Som ledd i regjeringens strategi mot arbeidslivskriminalitet ble det i januar 2016 besluttet å etablere Nasjonalt tverretattlig analyse- og etterretningscenter (NTAES) ved ØKOKRIM. Deltakende etater er Skatteetaten, Tolletaten, NAV, Arbeidstilsynet og Politidirektoratet. NTAES ble åpnet i juni i fjor.

Den betydelige økningen i antall MT-rapporter skyldes nok både at kunnskapen om hvilken trussel hvitvasking og terrorfinansiering utgjør er styrket hos de rapporteringspliktige.

MT-rapporter

Virksomhetsområde	2016
Advokater m.fl.	12
Andre jf. Hv-loven §4	67
Banker	6 292
E-pengeforetak	0
Forhandlere av gjenstander	62
Forsikringsselskap	68
Meglere	134
Regnskapsførere	69
Revisorer	50
Verdipapirforetak mv.	9
Virks. for betalingsformidling	2 013
SUM MT-rapporter	8 776

Forord
ØKOKRIM i tall
Bistand og samarbeid
Gangen i en ØKOKRIM-sak
Saker 2016
ØKOKRIM og media

Samarbeid ga flere MT-rapporter

Antall rapporter om mistenkelige transaksjoner (MT-rapporter) til Enheten for finansiell etterretning (EFE) i ØKOKRIM økte fra 4714 i 2015 til 8776 i fjor. Rapportene fra de rapporteringspliktige, for eksempel banker, advokater, verdipapirforetak og eiendomsmeglere, er et viktig element i et godt fungerende nasjonalt hvitvaskingsregime. Den betydelige økningen i antall MT-rapporter skyldes nok både at kunnskapen om hvilken trussel hvitvasking og terrorfinansiering utgjør er styrket hos de rapporteringspliktige og tettere oppfølging og dialog mellom de rapporteringspliktige og myndighetene.

Gjennom samarbeidet med sentrale aktører i eiendomsbransjen opplever ØKOKRIM et betydelig engasjement. Det resulterte i en tredobling i rapporteringen fra eiendomsmeglerne.

Selv om antallet MT-rapporter totalt aldri har vært høyere, er det grunn til å understreke at kvaliteten på rapportering fortsatt er veldig varierende og at enkelte produktområder og rapporteringspliktige grupper nærmest er fraværende, uten at ØKOKRIM ser noen naturlig forklaring på dette.

Virksomheten ved EFE i 2016 har i tillegg til å dekke nasjonale etterretningsbehov, vært preget av arbeidet med den nye nasjonale trusselvurderingen og med regjeringens nasjonale strategi for bekjempelse av hvitvasking, finansiering av terror og finansiering av spredning av masseødeleggelsesvåpen. EFE har også deltatt i Hvitvaskingslovutvalget som i desember avga utredningen NOU 2016: 27 «Ny lovgivning om tiltak mot hvitvasking og terrorfinansiering II».

Gangen i en ØKOKRIM-sak

Saksinntak

Mulige straffbare forhold anmeldes til ØKOKRIM av selskaper, personer, konkursbo, departement eller kontrollorganer som for eksempel Finanstilsynet, Skatteetaten, Lotteri- og stiftelsestilsynet. ØKOKRIM kan selv prioritere hvilke saker som skal etterforskes og hadde ved årsskiftet 27 sakskomplekser under etterforskning.

Etterforskning

ØKOKRIM kan gjennomføre ransaking og ta beslag, ofte i form av databaser, PC-er, mobiler og lignende. Det gjennomføres avhør av mistenkte og vitner, og mange saker etterforskes også i utlandet. I denne fasen av saken vil den som mistenkes for å ha begått straffbare handlinger ofte ha status som siktet. Saksbehandlingstiden fra saksinntak til påtalevedtak var i 2016 313 dager i gjennomsnitt.

Påtalevedtak

Etter at etterforskningen er ferdigstilt har straffesaken flere mulige utfall: saken kan henlegges, eller siktede kan ilegges forelegg (tilbud om å vedta en bot) eller settes under tiltale. ØKOKRIM tar kun ut tiltale når påtaleansvarlig er overbevist om siktedes straffeskyld, og er av den oppfatning at straffeskylden kan bevises i retten. Straffesaken kan også avgjøres uten tiltale og hovedforhandlinger, som en tilståelses-sak, gitt at vilkårene for det er innfridd.

I retten

Etter at en tiltale er tatt ut, berammes straffesaken for domstolene. En tiltalt kan bli funnet skyldig, delvis skyldig eller frifinnes. Straffesaken behandles først av tingretten, men utfallet kan ankes til lagmannsretten og deretter til Høyesterett. 12 av de 20 sakene ØKOKRIM førte for retten i 2016 var ankesaker.

Rettskraftig dom

Tiltalte kan bli endelig frifunnet eller idømmes fengselsstraff (betinget og/eller ubetinget), bot, inndragning, saksomkostninger og rettighetstap. Det er Kriminalomsorgen som innkaller til straffegjennomføring. Dersom visse vilkår er innfridd kan også Gjenopptakelseskommisjonen gjenåpne en rettskraftig straffesak. Domfellelsesprosenten i ØKOKRIMS saker ligger på 83 prosent i gjennomsnitt de siste tre årene.

Yara-saken er den mest alvorlige korrupsjonssaken som er pådømt i Norge når det kommer til størrelsen på bestikkelsesbeløpet.

Forord
ØKOKRIM i tall
Bistand og samarbeid
Gangen i en ØKOKRIM-sak
[Saker 2016](#)
ØKOKRIM og media

Internasjonal etterforskning i Yara-saken

I desember 2016 fant juryen i Borgarting lagmannsrett den tidligere juridiske direktøren i det børsnoterte selskapet Yara International ASA skyldig i to tilfeller av grov korrupsjon i Libya og i India. Yara-saken er den mest alvorlige korrupsjonssaken som er pådømt i Norge når det kommer til størrelsen på bestikkelsesbeløpet. Dette fordi det er begått av et medlem av konsernledelsen i et børsnotert selskap og fordi det dreier seg om bestikkelser av høytstående myndighetspersoner. Bestikkelsene som ble tilbudt hadde et omfang på vel 43,5 millioner kroner, og ble kamouflert som agenthonorarer. Tre andre personer ble frikjent. I dommen avsagt i januar 2017 ble straffen for den tidligere juridiske direktøren i selskapet syv års fengselsstraff. Dommen er anket til Høyesterett og er dermed ikke rettskraftig.

Yara vedtok i januar 2014 et forelegg fra ØKOKRIM på til sammen 295 millioner kroner for forholdene i domfellelsen, og for et forhold som gjaldt bruk av bestikkelser overfor en leverandør i Russland.

ØKOKRIM har gjennomført en omfattende internasjonal etterforskning i saken, og fått betydelig hjelp av myndighetene i Sveits, Frankrike og USA for å avdekke de faktiske forholdene. I alt 13 jurisdiksjoner har bistått ØKOKRIM i etterforskningen.

I en avgjørelse offentliggjort i november 2016 avgjorde Den europeiske menneskerettsdomstolens storkammer at Norge ikke hadde handlet i strid med Den europeiske menneskerettskonvensjonen.

EMD opprettholdt Høyesteretts resultat

I en avgjørelse offentliggjort i november 2016 avgjorde Den europeiske menneskerettsdomstolens storkammer (EMD) at Norge ikke hadde handlet i strid med Den europeiske menneskerettskonvensjonen (EMK) protokoll 7 artikkel 4 (saken A and B v. Norway, applications nos. 24130/11 and 29758/11) i forbindelse med behandlingen av to straffesaker. Bakgrunnen var to ØKOKRIM-saker der to personer ble dømt for grovt skattesvik. Parallelt med straffeforfølgningen ble ligningene endret, og de to ble ilagt administrativt fastsatt tilleggsskatt etter ligningsloven med 30 prosent. Vedtakene om tilleggsskatt ble ikke påklaget, og sakene om tilleggsskatt ble avsluttet før straffesakene var over. Personene mente at behandlingen av straffesakene skulle ha vært avsluttet som følge av at de var ilagt tilleggsskatt, idet fortsatt forfølgning i straffesakene ville stride mot EMKs forbud mot gjentatt straffeforfølgning. Høyesterett behandlet i 2010 dette spørsmålet i en sak mot en av de to, men kom enstemmig til at fortsatt behandling og avgjørelse av straffesaken ikke ville stride mot EMKs forbud mot gjentatt straffeforfølgning, da det var nær saklig og tidsmessig sammenheng mellom forfølgningene. Spørsmålet som skulle avgjøres i EMD var om slik parallellforfølgning i disse sakene var i strid med EMK. EMD opprettholdt det resultatet Høyesterett kom til i 2010.

Forord
ØKOKRIM i tall
Bistand og samarbeid
Gangen i en ØKOKRIM-sak
[Saker 2016](#)
ØKOKRIM og media

Skattesvik for 59 millioner

I 2016 falt det dommer i tre ØKOKRIM-saker der personlige skattytere var tiltalt for omfattende skattesvik med skatteunndragelser på til sammen 59 millioner kroner. Den største saken var på 37 millioner. Personene ble dømt til henholdsvis tre, to og fire og et halvt års fengselsstraffer. For de to førstnevnte ble en mindre del av straffen gjort betinget. To av dommene er rettskraftige.

Tilbakelevering fra Nederland

En nederlander hadde tatt med seg hjem et tilvirket redskap og annet gammelt gevirmateriale fra en fredet slakteplass på Hardangervidda. Da norske kulturminnemyndigheter ble kjent med forholdet, ble vedkommende anmeldt til Vest politidistrikt for brudd på bestemmelser i kulturminneloven og for straffelovens bestemmelser om underslag.

Kulturdepartementet sendte krav om tilbakelevering til nederlandske myndigheter via EUs informasjonssystem for det indre marked, IMI. ØKOKRIM har i prosessen bistått faglig og med koordinering blant involverte parter og gitt bistand til Kulturdepartementet i arbeidet med tilbakelevering. Det tilvirkede redskapet ble tilbakelevert i august i fjor. Det er første gang Norge benytter direktivets bestemmelser om tilbakelevering og det er første gang IMI-systemet brukes på kulturgjenstander.

Det at Høyesterett dømmer etter straffeloven § 152b, hvor strafferammen er fengsel inntil seks år, er et viktig signal.

Forord
ØKOKRIM i tall
Bistand og samarbeid
Gangen i en ØKOKRIM-sak
[Saker 2016](#)
ØKOKRIM og media

Skjerpet straff for ulovlig ulvejakt

I september i fjor avsa Høyesterett en av de viktigste miljøkriminalitetsdommene i Norge (Høyesteretts dom 1. september 2016). Høyesterett skjerpet straffene for fire menn som var domfelt for ulovlig jakt på tre ulver i Elverum i februar 2014. Det var tale om forsøk på felling, idet ingen ulv ble skutt. Hovedårsaken til skjerpelsen er at jakten etter Høyesteretts syn skal straffes etter straffeloven og ikke naturmangfoldloven. Straffene er fra fire måneder til ett års ubetinget fengsel. I tillegg ble de fire mennene fradømt jaktretten for en lengre periode. De ble dømt for forsøk på avlivning av ulv etter straffeloven (1902) § 152b den såkalte generalklausulen, det vil si alvorlig miljøkriminalitet.

Det at Høyesterett dømmer etter straffeloven § 152b, hvor strafferammen er fengsel inntil seks år, er et viktig signal om at denne typen miljøkriminalitet må tas på alvor og straffes strengt.

Forord
ØKOKRIM i tall
Bistand og samarbeid
Gangen i en ØKOKRIM-sak
[Saker 2016](#)
ØKOKRIM og media

Panama Papers

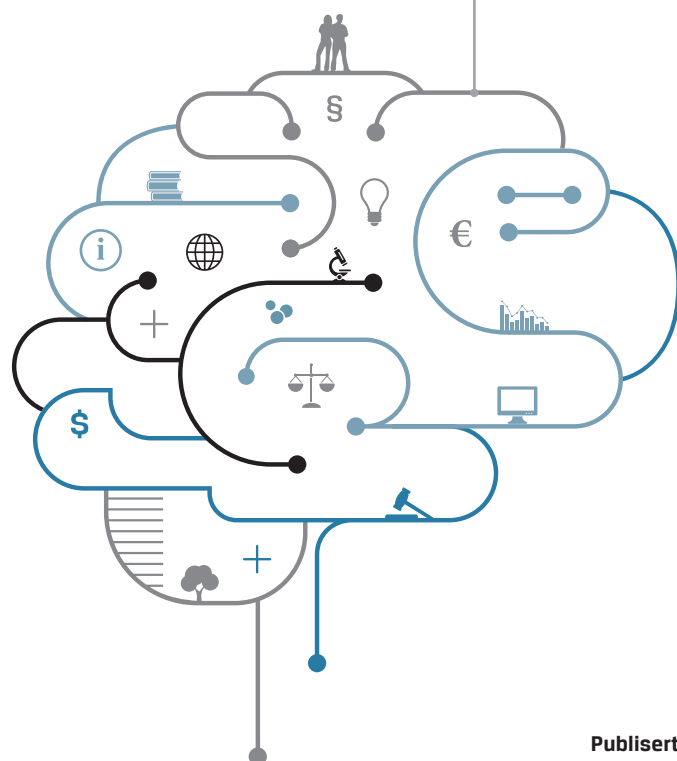
3. april i fjor publiserte medier over hele verden avsløringer fra tidenes største dokumentlekkasje, Panama Papers. 11,5 millioner dokumenter ble lekket fra advokatfirmaet Mossack Fonseca i Panama.

ØKOKRIM har i 2016 vært i løpende kontakt med skattemyndighetene vedrørende mulige skatteunndragelser knyttet til Panama Papers. ØKOKRIM anser fremdeles at bruken av skatteparadiser er utbredt for å unndra midler fra fellesskapet. Ved å flytte inntekt og formue til selskaper i skatteparadiser blir det vanskeligere for norske myndigheter å fastsette riktig skatt. ØKOKRIM og skattemyndighetene bidrar internasjonalt, blant annet innenfor Organisasjonen for økonomisk samarbeid og utvikling (OECD), med å finne løsninger som øker muligheten for å avdekke slike forhold på tvers av landegrensene.

ØKOKRIM og media

ØKOKRIM opplever stor interesse for straffesakene våre fra mediene. I 2016 skrev papiravisene over 1600 saker om ØKOKRIM, ifølge Atekst. Med dekningen fra radio, TV og nettavisene har Opoint registrert til sammen vel 5000 mediesaker i fjor. Nettavisene er den største mediekanalene og står for vel halvparten av sakene. ØKOKRIM legger ut omtale av alle tiltaler og dommer på egen nettside, og benytter de sosiale mediene Twitter og LinkedIn for å formidle nyheter, stillingsutlysninger og lignende.

Publisert
Mars 2017

Trykk
200, Print House

Foto og illustrasjonsbilder
Gorm K. Gaare, Berlin, EUP-Berlin GbR
Unntak, s. 28: Finansavisen/Ivån Kverme
Unntak, s. 4, 22 og 24: Shutterstock.com

Kontakt oss
Post: Pb. 8193 Dep, NO-0034 OSLO / **Besøk:** C.J. Hambros plass 2 C, NO-0164 OSLO
Resepsjon: +47 23 29 10 00 / **Desk:** +47 23 29 11 00 / **Faks:** +47 23 29 10 01
E-post: post.okokrim@politiet.no / desken.okokrim@politiet.no
Nettside: www.okokrim.no

ØKOKRIM

